

Aan: De raad van de gemeente Steenwijkerland
c.c.: College van B&W van de gemeente Steenwijkerland

Steenwijk, 8 juli 2014

Rekenkamerbrief 1: WMO en Jeugd

Geachte leden van de gemeenteraad,

Deze brief is het eerste tastbare resultaat dat volgt uit de adviesfunctie voor de 3 Decentralisaties, die de Rekenkamercommissie Steenwijkerland zich voor dit jaar heeft voorgenomen. De opzet voor deze adviesfunctie hebben wij kort voor de raadsverkiezingen aan uw raad aangeboden en is te vinden op http://www.steenwijkerland.nl/bis/Raadsinformatie/Bestuur_en_organisatie/De_rekenkamer

Voor dit advies hebben wij de beide Hoofdlijnennotities WMO en Jeugd (inclusief bijlagen) bestudeerd, zoals door uw raad besproken in de vergadering van 24 juni 2014 en 1 juli 2014.

Wij hebben, na bestudering van deze stukken, de volgende adviesvraag geformuleerd:

In hoeverre is de formulering van de kaders zodanig concreet dat de raad ze als sturings- en controle-instrumenten kan gebruiken?

Ons doel is om met een advies op deze stukken bij te dragen aan de voorbereiding van de Beleidsplannen en Verordeningen, die uw raad ter invoering van de drie decentralisaties in oktober 2014 zal vaststellen.

Voor de goede orde melden wij nog dat, gelet op de aard en omvang van de stukken en het tijdsbestek waarbinnen wij een schriftelijk advies moesten opstellen, wij slechts een globale toets van de voorliggende stukken hebben kunnen verrichten. Dit is geen advies dat de rekenkamercommissie heeft kunnen baseren op diepgaand onderzoek.

Wij zijn graag bereid om voorliggend advies aan u toe te lichten tijdens de Informatiebijeenkomst van uw raad over de komende Decentralisatie-beleidsplannen, op 9 september 2014.

Tot slot hopen wij dat, door dit advies tijdig ook aan het college te doen toekomen, ook dit orgaan onze opmerkingen kan gebruiken bij de vertaling van de Hoofdlijnennotities WMO en Jeugd naar de Verordeningen en de Beleidsplannen WMO en Jeugd, die uw raad dit najaar zal vaststellen. Zoals u weet, gaat de invoering van de 3 Decentralisaties onder hoge tijdsdruk. Dit is de aanleiding geweest om de adviesfunctie van de rekenkamercommissie bij wijze van pilot op een ongebruikelijke manier in te richten, zoals wij in bovengenoemde opzet aan uw raad gemeld hebben: geen uitvoerig onderzoek achteraf, maar kort en snel advies tijdens de ontwikkeling van het beleid.

Deze experimentele werkwijze onder tijdsdruk heeft ertoe geleid dat wij, in overleg met de griffie en de ambtelijke organisatie, dit advies op de Hoofdlijnennotities uitbrengen. Deze procedure is gemeld aan het Presidium van uw raad en voor kennisgeving aangenomen.

Deze brief begint met onze conclusie en ons advies in algemene zin, gevolgd door 6 specifieke aanbevelingen aan uw raad.

Conclusie

De Hoofdlijnennotities zijn duidelijk het resultaat van een grote inspanning, die het college en zijn medewerkers in de afgelopen maanden hebben verricht. In deze stukken streven zij ernaar om deze ingewikkelde materie zo helder mogelijk te verwoorden. Dat is op zich al een hele prestatie.

Verder acht de rekenkamercommissie het verstandig dat het college, door de tussenstap van Hoofdlijnennotities, aan de raad de mogelijkheid biedt om tussentijds invloed uit te oefenen.

Ook is het een goede zaak dat in de Hoofdlijnennotities de doelen worden geformuleerd op het niveau van maatschappelijke effecten, in plaats van op het niveau van gemeentelijke prestaties die tot die effecten zouden moeten gaan leiden.

Bovendien merkt het college in de Hoofdlijnennotities op dat veel zaken nog niet helemaal helder kunnen zijn en dat bijstelling van het beleid in de komende jaren nodig zal blijken te zijn. Het is goed dat het college het niet laat bij deze opmerking, maar desondanks doelen en middelen formuleert en prioriteiten stelt, zoals bijvoorbeeld "Eerst transitie, dan transformatie". Een gesteld doel geeft immers houvast; een constatering dat er nog veel onduidelijk is, niet. Tot slot is het goed dat in de Hoofdlijnennotities bij beleidsonderdelen jaartallen worden genoemd, wanneer deze onderdelen geëvalueerd zullen worden.

Advies

Ons advies is om de voorgestelde uitgangspunten, doelen, middelen en Kritische Prestatie-Indicatoren vast te stellen en vervolgens als raad en college samen de stappen te zetten voor de aanscherping van deze kaders en het verbeteren van de samenhang daarvan, mede aan de hand van de hieronder geformuleerde aanbevelingen en van de nieuwe informatie die dan voorhanden zal zijn.

Aanbevelingen

1. Vraag het college om de SMART-principes voor de formulering van kaders te hanteren.

Toelichting:

Bij het formuleren van de kaders in de Hoofdlijnennotities WMO en Jeugdwet zijn de criteria Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden (SMART) nu nog weinig gehanteerd. Hierdoor kan de raad slechts beperkt de uiteindelijk bereikte resultaten van de 3 decentralisaties controleren. Veel kaders kennen namelijk zogenoemde "lege woorden" zoals stimuleren, versterken en faciliteren. Het is niet helder wat hier precies mee bedoeld wordt. Het is daarom goed dat het college zowel in de Hoofdlijnennotities zelf, als bij monde van portefeuillehouder Frantzen in de raadsvergadering 24 juni 2014, het voornemen meldt om in een volgend document deze begrippen te operationaliseren in Kritische Prestatie-Indicatoren (KPI).

Wij geven de volgende handvatten hiervoor mee:

- Formuleer *Specifiek*: Vermijd het gebruik van 'lege woorden' en begrippen die voor meerdere uitleg vatbaar zijn.
- Formuleer *Tijdsgebonden*: Geef een tijdselement en eventuele tussentijdse mijlpalen weer.
- Formuleer *Meetbaar*: integreer de benchmarkcijfers uit de Bijlage in de beleidsdoelen. Geef bij een beleidsdoel aan wat de status voor Steenwijkerland op dit moment is ('nulmeting') en verbind deze met het te realiseren doel. (Bijvoorbeeld: het doel is om per 1-1-2017 te komen tot een x-aantal cliënten van WMO-begeleiding met een vervoersvoorziening. De status op dit moment is dat een y-aantal mensen een dergelijke vervoersvoorziening ontvangen.) De cijfers uit de landelijke benchmark zijn daarbij nuttige contextinformatie voor de raad, om de huidige stand van zaken en de beleidsdoelen voor Steenwijkerland te kunnen duiden.

2. Spreek met het college zowel effect-indicatoren als prestatie-indicatoren af om het beleid te monitoren, zodat uw raad zowel kan sturen op *output* als *outcome*.

Toelichting:

Om na te kunnen gaan of de doelen bereikt zijn, is het nodig dat van tevoren wordt afgesproken wat "wat klaar moet zijn als het klaar is". *Output* is een gemeentelijke prestatie (bijvoorbeeld een beleidsplan). *Outcome* is een daaruit volgend maatschappelijk effect (bijvoorbeeld: een stijging van het aantal mantelzorgers met x% tot 1-1-2016)

3. Breng de uitgangspunten, doelen, middelen en Kritische Prestatie-Indicatoren meer in samenhang en stel daarbinnen prioriteiten.

Toelichting:

De vermelding van uitgangspunten, doelen, middelen en Kritische Prestatie-Indicatoren kan vereenvoudigd worden door ze stelselmatig aan elkaar te verbinden, zoals de hoofdstukken 8 al deels wordt gedaan. Hoe leiden (specifieke delen van) de uitgangspunten tot Kritische Prestatie-Indicatoren? Het aangeven van verbanden schept voor uw raad duidelijkheid en kan vervolgens dienen voor het stellen van (politieke) doelen en het prioriteren van de in te zetten middelen. Eerder vastgestelde beleidskaders kunt u desgewenst in het Beleidsplan opnemen, om zo tot een integraal overzicht te komen.

4. Inventariseer de overlap tussen de transitie-doelgroepen doelgroepen Jeugd, WMO en Participatie en benut vervolgens dit overzicht om effectiever en efficiënter te kunnen werken.

Toelichting:

De overlap tussen de doelgroepen Jeugd en WMO is in de Bijlage "Basiscijfers Transitie" inzichtelijk gemaakt. Naar verwachting kennen deze beide doelgroepen ook een substantiële overlap met de doelgroep uit de 3^e transitie: de Participatiewet. Hierover overzicht te verwerven is een voorwaarde om efficiencywinst uit een integrale aanpak te kunnen bereiken.

5. Gebruik de Bijlage "Basiscijfers Transitie" als methodiek voor een nulmeting per 1-1-2015. Indien een omvattende nulmeting om redenen van tijd of geld niet haalbaar is, gebruik dan de Bijlage als nulmeting.

6. Spreek met het college af dat voor het maken van afspraken met derden er aan de voorkant de afspraken in SLA's (Service Level Agreements) worden vastgelegd en er een risicoanalyse wordt opgesteld.

Toelichting:

Het opstellen van SLA's is belangrijk voor het goed vastleggen van de wederzijdse rechten en verplichtingen. Die SLA's moeten niet alleen financieel van aard zijn maar ook ingaan op de inhoud van de aangegane verplichtingen. Het opstellen van een risicoanalyse is belangrijk voor uw raad om van tevoren na te kunnen gaan welke verplichtingen u of het college aangaat en welke risico's de gemeente hierbij loopt. De risicoanalyse kan door de Raad als sturingsinstrument worden gehanteerd voor de beheersing van de grote strategische risico's van de decentralisaties.

Tenslotte

Het opstellen van deze brief heeft ons enige hoofdbrekens gekost. Wij hebben moeten laveren tussen de scylla van de beperkte tijd en de snelheid van onze reactie en de charybdis van de gedegenheid van een onderzoek, met conclusies en aanbevelingen, dat meer tijd vergt. Wij gaan ervan uit dat u hiervoor begrip opbrengt.

Wij vertrouwen erop dat de inhoud van deze brief ertoe zal leiden dat de goede start op op het sociaal domein zal leiden tot verbeteringen in het vervolgtraject zoals door ons aanbevolen.

Wij lichten de inhoud van deze brief graag toe in uw Informatiebijeenkomst op 9 september 2014.

Hoogachtend,

de voorzitter van de Rekenkamercommissie Steenwijkerland,

Henderikus Haan